

ARBEIDSNOTAT 37/2005

Statsbudsjettet 2006

Forskning og høyere utdanning i budsjettproposisjonen for 2006

- **Sterk vekst i bevilningene til grunnforskning og næringsrettet forskning.**
- **Regjeringen Stoltenberg demper veksten i næringsrettet forskning, og styrker forskning på miljøvennlig energi.**
- **Lite igjen av opptrappingsplanen for offentlige midler til forskning, og måltallet er satt for lavt.**

Dette er de viktigste konsekvenser av forslaget til statsbudsjett for 2006 for forskning og høyere utdanning:

- *Budsjettforslaget for 2006 vil føre til at bevilningene til forskning og utvikling (FoU) igjen får betydelig vekst, etter at flere år med god vekst ble avløst av full utflating i 2005. Bondevik-regjeringens budsjettforslag ville ført til at de samlede bevilgninger til FoU i 2006 ville gitt en vekst på i underkant av 1,4 mrd kr, om lag 10 prosent høyere enn i 2005. Tilleggsforslaget fra regjeringen Stoltenberg reduserer de samlede bevilningene med omlag 50 mill kr, til i overkant av 1,3 mrd kr. På grunnlag av en anslått kostnadsvekst i 2006 på om lag 2,7 prosent, vil forskning etter endringene i Stoltenberg-regjeringens tilleggsproposisjon få en realvekst på i underkant av 7 prosent.*
- *Den sterkt næringsrettede profilen i regjeringen Bondeviks budsjettforslag er litt svekket i den nye regjeringen forslag, der Nærings- og handelsdepartementets (NHD) bevilgninger til FoU reduseres med i alt 70 mill kr i forhold til den vekst på mer enn 200 mill kr som lå i regjeringen Bondeviks forslag. NHDs bevilgninger til brukerstyrt forskning i Norges forskningsråd øker likevel kraftig. Satsingen på næringsrettet petroleumsforskning trappes ytterligere opp i begge regjeringers forslag med en vekst på 76 mill kr. Det etableres dessuten nye ordninger for Sentra for forskningsdrevet innovasjon og regionale Centres of Expertise.*
- *Det rapporteres at Skattefunn-ordningen benyttes svært aktivt, særlig av små bedrifter, og forventes å gi et årlig provenyrtap på om lag 1,6 mrd kr. Fremdeles er det få holdepunkter for å vurdere hvilken virkning ordningen har på utløsning økt privat FoU-innsats.*
- *Bondevik-regjeringen foreslo å utvide kapitalen i Fondet for forskning og nyskaping (forskningsfondet) med 39 mrd kr, slik at den samlede fondskapitalen kommer opp på 75 mrd kr pr. 1.1. 2006. Utvidelsen reduseres til 14 mrd kr i Stoltenberg-regjeringens tilleggsforslag, som er i tråd med det det var enighet om ved behandlingen av Forskningsmeldingen. Den nye kapitalen vil føre til at avkastningen vil øke med 525 mill kr i 2007, mens veksten dette året ville vært i størrelsesorden 1,4 mrd kr om regjeringen Bondeviks forslag ble vedtatt.*
- *Det nye vekstmål for opptrappingen av norsk FoU-innsats innebærer at den i 2010 skal utgjøre 3 prosent av bruttonasjonalprodukt (BNP). Offentlige FoU-midler skal utgjøre 1 prosent av BNP og FoU-midler fra næringsliv, utenlandske og andre private kilder 2 prosent. Etter pålegg fra Stortinget la regjeringen*

Bondevik i sitt budsjettforslag fram en opptrappingsplan for veksten i offentlige FoU-ressurser. Ut fra gitte anslag for BNP-utviklingen fram til 2010 legger planen til grunn at det vil være nødvendig med en samlet realvekst for hele femårsperioden på 6,5 mrd kr (2005-priser). Etter det NIFU STEP kan se tilsier faktorer som prisjustering og ulik registrering i statsbudsjettet og FoU-statistikken av midler til forskning i utlandet at dette anslaget ligger betydelig under det som faktisk skal til.

- Bevilgningene til grunnforskning øker betraktelig også i 2006, særlig gjennom Utdannings- og forskningsdepartementets/Kunnskapsdepartementets (UFD/KD) bevilgninger til 350 nye doktorstipend og til fri forskning i Norges forskningsråd. Mens Bondevik-regjeringen foreslo at 100 av de nye stipendene skulle fordeles via en ny ordning for frie stipend i Forskningsrådet, foreslår regjeringen Stoltenberg at samtlige 350 stipend fordeles over institusjonenes egne budsjetter.
- For begge regjeringers budsjettforslag innebærer den samlede prioriteringsprofilen en ujevn oppfølging av nye overordnede prioriteringer for norsk forskningspolitikk. Prioriteringen av "grunnforskning" er i stor grad fulgt opp, mens oppfølgingen av "forskningsbasert innovasjon og nyskaping" gjelder i all hovedsak den næringsrettede siden, mens det er lite på den offentlige, som også er omfattet av den nye prioriteringen. "Internasjonalisering" vokser, først og fremst p.g.a. stor økning i innbetalingene av kontingent til EUs rammeprogrammer. Av de fire tematiske prioriteringene er "energi og miljø" fulgt opp, i all hovedsak på energi/petroleumssiden, men forskning i "skjæringsfeltet mellom energi og miljø" styrkes med 15 mill kr i regjeringen Stoltenbergs forslag. "Hav" er fulgt opp ved betydelig økte bevilgninger til næringsrettet maritim forskning, mens marin forskning har beskjeden vekst. Temaprioriteringene "mat" og "helse" har ikke betydelig vekst. De tre teknologiområdene - IKT, bioteknologi og nye materialer - er ikke spesielt prioritert i noen av budsjettforslagene.
- Universiteter og høyskoler får en økning med vel 160 mill kr i sine strategiske forskningsbevilgninger som følge av 350 nye doktorstipendstillinger. Stoltenberg-regjeringen ønsker en gradvis innføring av ny modell for resultatbasert fordeling av forskningsbevilgninger. Økte bevilgninger fra tidligere år for å finansiere Kvalitetsreformen videreføres og gjøres permanente. Regjeringen Stoltenberg foreslår, med dekning bl.a. i et kutt i tilskuddet til private høyskoler, å opprette 500 nye studieplasser til allmenn-, førskolelærer- og praktisk-pedagogisk utdanning, og å øke bevilgningene til desentralisert utdanning. For øvrig blir utdanningskapasiteten på omtrent samme nivå som i 2005.

Kraftig vekst i bevilgningene til forskning i 2006

Budsjettforslaget for 2006 innebærer at forskning igjen får kraftig vekst, etter at flere år med god vekst ble avløst av full utflating i 2005. Budsjettforslaget fra regjeringen Bondevik for 2006 ville ført til at de samlede bevilgningene til FoU blir på 15,4 mrd kr, som nominelt er i underkant av 1,4 mrd kr, eller om lag 10 prosent høyere enn i 2005.

¹ Den samlede nominelle veksten i forskningsbevilgningene reduseres til i overkant av 1,3 mrd kr etter regjeringen Stoltenbergs budsjettforslag, der det er foretatt et vekstkutt på til sammen 70

¹ Tallene er hentet fra tabell side 219 i St.prp. nr 1 (2005-2006) for UFD. Vi har i dette notatet fullt ut lagt til grunn Regjeringens egne anslag over bevilgningene til forskning.

mill kr på forskningsposter på Nærings- og handelsdepartementets (NHD) budsjett, men også en økning på 15 mill kr over Olje- og energidepartementets (OED) budsjett. Det gir en nominell vekst på om lag 9,5 prosent. Nasjonalbudsjettet for 2006 legger til grunn en økning i konsumprisindeksen på lave 1¼ prosent, og en anslått årslønnsvekst på omlag 3½ prosent. Dette vil, ut fra NIFU STEPs vektete anslag gi en samlet kostnadsvekst på 2,7 prosent. Budsjettet for 2006 slik det forelå fra Bondevik-regjeringens side ville dermed ha gitt en realvekst på i overkant av 7 prosent, men blir etter Stoltenberg-regjeringens forslag i underkant av 7 prosent.

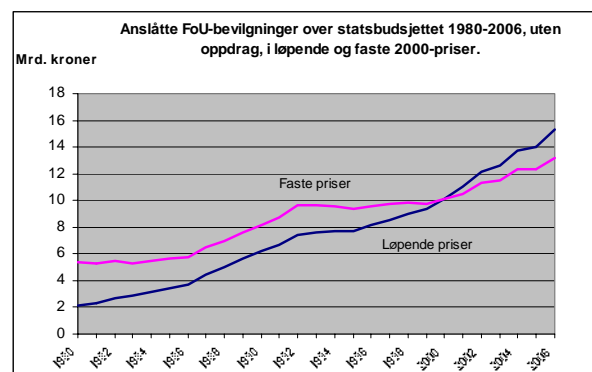
Avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping ("forskningsfondet") vokser i 2006 med om lag 150 mill kr. Det aller meste av veksten for

2006 skjer derfor ved økning i de ordinære statlige bevilgninger. Bondevik-regjeringen foreslo å tilføre forskningsfondet 39 mrd kr i ny kapital fra 1.1.2006, slik at den samlede kapital fra dette tidspunkt ville øke til 75 mrd kr. Dette var 25 mrd kr mer enn det som ble foreslått i Forskningsmeldingen, og ville gitt en økt avkastning fra fondet i 2007 i en størrelsesorden på 1,4 mrd kr. Regjeringen Bondevik foreslo også at kapitalen i fondet ”bør auke med ytterligere 25 mrd kr i 2007”, slik at den samlede kapitalen da ville komme opp i 100 mrd kr. Regjeringen Stoltenberg holder seg til Forskningsmeldingens mål, og reduserer kapitaltilførselen fra 1.1.2006 til 14 mrd kr, som dermed får en samlet kapital på 50 mrd kr. Det gir en antatt avkastning i 2007 på 525 mill kr.

Bevilgninger over UFD/KDs budsjett utgjør halvparten av veksten i forskningsbevilgningene. Det er her særlig stor økning i bevilgningene til Norges forskningsråd, både i fondsavkastningen, og i de ordinære bevilgninger, som etter regjeringen Stoltenbergs budsjettforslag vil vokse med 158 mill kr. UFD/KDs strategiske forskningsbevilgninger direkte til de høyere utdanningsinstitusjonene vokser med vel 160 mill kr som følge av nyopprettede doktorstipendstillinger i 2005 og 2006. Forøvrig vokser bevilgninger til kontingent for deltakelse i EUs forskningsprogrammer med 239 mill kr.

Ellers har NHDs bevilgninger sterk vekst, særlig i regjeringen Bondeviks budsjettforslag, som var mer enn 200 mill kr, tilsvarende 18 prosent, høyere enn i 2005, etter mange år med svært beskjeden vekst i dette departementets FoU-bevilgninger. Det meste av økningen gjelder bevilgninger til Norges forskningsråd, som etter dette forslaget ville fått en økning i sine bevilgninger fra NHD med 180 mill, eller hele 20 prosent. Regjeringen Stoltenberg foreslår å redusere veksten i NHDs forskningsbevilgninger til Forskningsrådet med 10 mill kr. Også øvrig næringsrettet FoU får en økning, men den kraftige økningen som regjeringen Bondevik foreslo er dempet i regjeringen Stoltenbergs forslag, bl.a. ved et kutt i veksten i bevilgningene til private og offentlige FoU-kontrakter fra 100 til 85 mill kr, og

ved helt å fjerne bevilgning på 30 mill kr til ny, rammestyrte tilskuddsordning for å støtte ulønnet arbeidsinnsats som ikke omfattes av den ordinære Skattefunn-ordningen. Regjeringen Bondevik foreslo å øke Olje- og energidepartementets (OED) bevilgninger med 76 mill. kr gjennom videre opptrapping av satsingen på næringsrettet petroleumsforskning. Regjeringen Stoltenberg plusser på ytterligere 15 mill kr på dette departementets forskningsbevilgninger, til forskningsprogrammene RENERGI og Climit. For øvrig har de fleste departementer noe økning i sine forskningsbevilgninger.

Figur 1. Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1980-2006, uten oppdrag, i løpende og faste 2000-priser. Kilde: NIFU STEP, St.prp. nr.1(2005-2006)

Nytt vekstmål

Et spørsmål som ble mye drøftet i Forskningsmeldingen (St. meld. nr 20 (2004-2005) *Vilje til forskning*), og i den påfølgende debatt om meldingen, var utformingen av nytt vekstmål for opptrapping av norsk forskningsinnsats. For perioden 2001-2005 var målet å bringe norsk FoU på nivå med gjennomsnittet for OECD-landene, målt i andel av BNP. Det er lite som tyder på at dette målet vil bli innfridd. I følge den offisielle FoU-statistikken for 2003 utgjorde norsk FoU-innsats dette år 1,75 prosent av BNP, mens OECD-gjennomsnittet (2002) var 2,26 prosent. I 2001 var tallet 1,6 prosent. St.prp. nr 1 (2005-2006) konstaterer at: ”Trass den sterke veksten i forskningsbudsjetta, ligg det likevel ikkje an til at Regjeringa når målet om å heve norsk forskningsinnsats til gjennomsnittleg OECD-nivå målt som andel av BNP”.

Det nye vekstmål som ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av Forskningsmeldingen, samsvarer

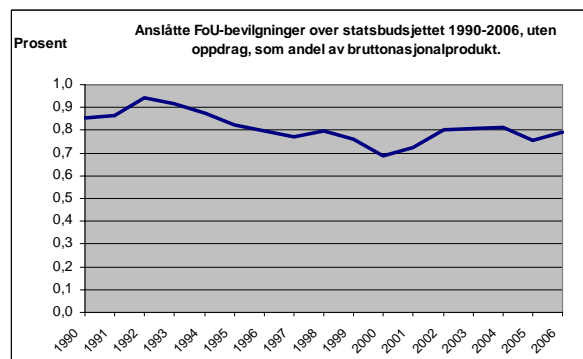
med det vekstmål som ble fastsatt for EU-landene i den såkalte Barcelona-erklæringen i 2001. Forskningsmeldingen formulerte vekstmålet slik:

Regjeringen går inn for å styrke forskningsinnsatsen i Norge, slik at samlet forskningsinnsats i Norge heves til 3 prosent av BNP i 2010. I tråd med EUs målsettinger skal den offentlige finansieringen utgjøre 1 prosent av BNP, mens næringslivet, utlandet og andre kilder skal stå for de øvrige 2 prosent. Basert på nåværende BNP-anslag for 2005 og fremskrivninger til 2010 vil denne målsettingen innebære et behov for realvekst i bevilgningene over statsbudsjettet på om lag 5,8 mrd. kr.

Det nye vekstmålet skiller seg fra det tidligere bl.a. ved at det er enda mer ambisiøst. Det skiller dessuten klarere mellom offentlige og private/andre kilder, og fastsetter en annen fordeling mellom disse kildene. Det tidligere vekstmål la til grunn en 40/60-fordeling mellom offentlige og private kilder. I diskusjonen av det nye vekstmålet ble et forslag fra Sosialistisk Venstreparti (SV) om samme 40/60-fordeling som i det forrige målet nedstemt. Den nye Stoltenberg-regjeringens uttaler i sin plattform at den ” vil heve forskningsinnsatsen slik at Norge ligger på 3 prosent”, uten å spesifisere nærmere hvordan fordelingen mellom offentlige og private ressurser bør være. Regjeringen Stoltenberg legger det vedtatte vekstmål til grunn.

I gjeldende formulering av det nye vekstmålet ligger det ellers en presisering av at den ”ikke-offentlige” 2/3-andelen omfatter ”næringslivet, utenlandske og andre private kilder”. Disse tre kildene utgjorde i 2003 hhv 47, 7 og 4 prosent, i alt 58 prosent, av den samlede FoU-finansieringen, mens offentlige kilder utgjorde 42 prosent.

Figur 2 viser forskningsbevilgningenes andel av BNP, basert på Stoltenberg-regjeringens forslag for 2006. Det lavere tall for 2005 enn det som framkom i NIFU STEPs arbeidsnotat 6/2005 om statsbudsjettet for 2005, skyldes oppjusterte anslag for BNP i 2005 i Nasjonalbudsjettet for 2006.

Figur 2. Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1990-2006 uten oppdrag, som andel av bruttonasjonalprodukt. Kilde: NIFU STEP, St.prp.nr.1 (2005-2006).

For lave tall i plan for opptrapping av offentlige FoU-innsats

Under sin behandling av forskningsmeldingen fattet Stortinget enstemmig vedtak om pålegg til Regjeringen om

i statsbudsjettet for 2006 [å] fremme forslag om en opptrappingsplan for den offentlige forskningsinnsatsen fram mot 2010. Det må foretas evalueringer i de årlige budsjetter av den samlede forskningsinnsatsen og utviklingen av det offentlige og næringslivets andel.

I den opptrappingsplan som Regjeringen Bondevik la fram i St.prp. nr 1 (2005-2006) ble måltallet for de samlede offentlige ressurser oppjustert fra 5,8 mrd til 6,5 mrd kr på grunnlag av nye anslag på veksten i BNP fram til 2010. Slike anslag er meget usikre, og vil måtte justeres på nytt etter hvert som faktiske tall og nye anslag blir tilgjengelig. Det har vært en tendens de senere år til at BNP-anslaget har blitt justert opp etter hvert.

Måltallet er uttrykkelig oppgitt som tall for realveksten, og er som sådan oppgitt i faste 2005-priser. Det vil derfor måtte prisjusteres i løpet av perioden. Siden utgangsnivået er fastsatt i 2005-priser, må det også justeres for 2006. På grunnlag av den anslåtte kostnadsveksten i forskningssektoren på 2,7 prosent, tilsvarer den nominelle veksten på snaut 1,4 mrd kr og vel 1,3 mrd kr i hhv Bondevik- og Stoltenberg-regjeringenes forslag en realvekst på hhv om lag 1 mrd og 950 mill kr. Det er grovt regnet ca 300, respektivt 350 mill kr lavere enn det en lik årlig fordeling i vekstperioden av en realvekst på 6,5 mrd kr skulle tilsi. Det er altså ikke

slik at veksten i 2006-budsjettet fullt ut dekker dette års forholdsmessige andel av vekstbehovet. Det vil tvert imot oppstå et etterslep som vil måtte dekkes inn ved tilsvarende reell mervekst i løpet av de fire gjenstående år av perioden.

Opptrappingsplanen formulerer tallet for hvor stor veksten må være som et tall for økningen i bevilgninger over statsbudsjettet. Men måloppnåelsen skal i siste instans vurderes på grunnlag av FoU-statistikkens tall når de etter hvert blir tilgjengelig. De årlige bevilgninger i statsbudsjettet gir derfor, som Regjeringen selv fremhever, kun en indikasjon på utviklingen og i hvilken grad målet vil bli oppfylt. P.g.a. flere forhold avviker FoU-statistikkens tall for offentlige FoU-midler en del fra statsbudsjettets tall for bevilgninger til FoU. Mønsteret har lenge vært at FoU-bevilgningene på statsbudsjettet i et gitt år ligger høyere enn samme års tall i FoU-statistikken for registrerte FoU-utgifter fra offentlige kilder. En viktig faktor for å forklare avviket mellom tallene i statsbudsjettet og FoU-statistikken er bevilgninger til kontingenter m.v. til forskning/forskningsorganisasjoner i utlandet, som CERN, ESA, ESRF, forsknings-samarbeid med utviklingsland m.v. I 2005 utgjorde slike bevilgningene om lag 800 mill kr. I tillegg kommer kontingent for deltakelse i EUs forskningsprogrammer, som altså i 2006 er på 765 mill kr og forventes å øke betydelig i årene som kommer. Dette er bevilgninger som er med i tallet for veksten i bevilgninger over statsbudsjettet, men vil ikke komme til uttrykk i forskningsstatistikken som midler til FoU som er utført i Norge. Forskningsmidler fra EU blir registrert i statistikken, men da som midler fra utenlandske kilder, og ikke som offentlige FoU-midler. I 2003 var statsbudsjettets tall 1,2 mrd kr høyere enn tallene for midler fra offentlige kilder i FoU-statistikken. Dersom differansen i 2005 som er utgangsåret for opptrappingsplanen, blir like stor som i 2003, må det samlede vekstbehov altså oppjusteres fra 6,5 mrd kr til 7,7 mrd kr. Det medfører at den gjennomsnittlige årlige realvekst må ligge på vel 1,5 mrd kr i faste 2005-priser, mens den i 2006 altså blir på vel 950 mill kr dersom Stoltenberg-regjeringens forslag blir vedtatt.

Fondet for forskning og nyskaping

Et hovedelement i opptrappingsplanen for offentlig FoU-innsatsen som regjeringen Bondevik la fram i St.prp. nr 1 (2005-2006) var forslaget om betydelig tilførsel av kapital til forskningsfondet de neste to år, slik at det pr 1.1.2006 får en kapital på 75 mrd kr og 100 mrd kr fra 2007. Fondet ble sist tilført 3,2 mrd kr i 2005, og kom da opp i en samlet kapital på 36 mrd kr, inkludert 14 mrd kr som ble tilført i 2002 for å kompensere for bortfallet av tippemidlene. Fondsavkastningen økte kraftig t.o.m. 2004, men veksten flatet ut i 2005 p.g.a. lite ny kapital i 2004. Den nye kapitalen i 2005 fører til at avkastningen i 2006 igjen blir noe høyere enn i 2005, men økningen er likevel vesentlig lavere enn i 2004 og årene før.

Med den utvidelsen av fondskapitalen pr.1.1. 2006 som regjeringen Bondevik foreslo, ville avkastningen igjen vokst kraftig i 2007, anslått til hele 1 365 mill kr. Sett i sammenheng med denne regjeringens forslag om en vekst i bevilgningene for 2006 på 1,4 mrd kr, ville budsjettforslaget for 2006 dermed ha lagt grunnlag for en samlet nominell vekst i de to første årene av opptrappingsplanen med i alt 2,8 mrd kr. Dersom fondet, slik det lå i Bondevik-regjeringens forslag til opptrappingsplan, dessuten ble tilført ytterligere 25 mrd kr kapital i 2007, ville det med dagens rentenivå gi en ytterligere økning i avkastningen i 2008 med 875 mill kr. Kapitaløkningen i 2006 og 2007 ville dermed føre til at økningen i fondsavkastning alene ville gi en inndekning på i alt 2,24 mrd kr av det samlede vekstbehov. Den gjenstående delen av veksten skulle i følge denne planen dekkes ved økning i statsbudsjettets ordinære bevilgninger.

Disse tallene for forventet framtidig avkastning er imidlertid oppgitt i løpende priser, mens vekst-målet er oppgitt i faste priser. Derfor overvurderer opptrappingsplanen hvor mye avkastningen vil dekke av det samlede vekstbehovet når det her hevdes at den forventede vekst i avkastningen i 2007 og 2008 vil dekke ”om lag ein tredel av nødvendig opptrapping” (UFD, s. 222).

Regjeringen Stoltenberg uttaler i forbindelse med fremleggelsen av sin tilleggsproposisjon (UFDs

pressemelding) at den ”oppretholder forslaget om en vekst i tråd med opptrappingsplanen for den offentlige forskningsinnsatsen, jf. St.prp. nr 1 (2005 – 2006)”. Regjeringen Stoltenberg reduserer imidlertid økningen i fondets kapital fra 1.1.2006 med 25 mrd kr, til 14 mrd kr, og tar ikke stilling til eventuell ytterligere økning i kapitalen i 2007. Dermed bortfaller de elementer i opptrappingsplanen som var basert på en kraftig vekst i fondsavkastningen i 2007 og 2008. Med en vekst i fondskapitalen på 14 mrd kr, slik den nye regjeringen foreslår, øker avkastningen i 2007 med 525 mill kr.

Et annet hovedelement i regjeringen Bondeviks forslag til opptrappingsplan var et konkret forslag om øremerking av fordeling av avkastningen i 2007, og føringer for fordelingen i 2008. Vitenskapelig utstyr, som kom svakt ut i 2005 og også vil gjøre det i 2006 med det budsjettforslag som foreligger, skulle særlig tilgodeses. Likeledes skulle bevilgningene til tematiske satsinger og teknologiområder vokse, som – med unntak for energiforskning (petroleum) – er relativt svakt fulgt opp i 2006. Bevilgningen til vitenskapelig utstyr skulle etter hvert trappes ned, og de frigjorte midlene overføres til bevilgninger til grunnforskning gjennom Norges forskningsråd. I 2008 skulle veksten i avkastningen i følge dette forslaget gå til tematiske satsinger og teknologiområder, samt til internasjonalisering, herunder særlig til EU-kontingent som antas å øke betydelig med EUs 7. rammeprogram for forskning.

Forskningsrådet støttet ikke de foreslåtte øremerkingene av veksten i avkastningen for 2007, og mente at fordelingen burde utstå til behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2006. Regjeringen Stoltenberg mener på sin side at ”en utbredt øremerking av bevilgninger til enkeltformål gjennom fondskonstruksjonen vil [...] begrense handlingsrommet til å foreta reelle prioriteringer i de årlige statsbudsjettene”, og vil først komme tilbake til fordelingen av veksten i avkastningen i forbindelse med statsbudsjettet for 2007.

Regjeringen Stoltenbergs budsjettforslag innebærer derfor i praksis at den opptrappings-

plan som et enstemmig Storting stilte krav om, ikke består av vesentlig mer enn et måltall for veksten, - og dette er altså trolig satt for lavt.

Fortsatt uviss utløsningseffekt på privat FoU-innsats

I debatten om det nye vekstmålet uttrykte mange tvil om det realistiske i et mål om å øke den private, finansieringen av forskning, nå presisert til å omfatte alle ”ikke-offentlige” midler (næringsliv, utenlandske og andre private kilder), så mye som til 2 prosent av BNP. Stortinget forutsatte årlig vurdering i budsjettframlegget av den samlede forskningsinnsatsen og utviklingen av det offentlige og næringslivets andel. I 2003 tilsvarte ressursene fra ikke-offentlige kilder om lag 0,8 prosent av BNP. Ut fra de samme, oppjusterte anslag for BNP-utviklingen som opptrappingsplanen legger til grunn for beregnet vekstbehov i offentlig innsats, må disse ikke-offentlige kildene ha en samlet realøkning på i alt 24,5 mrd kr fra 2005 til 2010.²

Bondevik-regjeringen fremhevet at den i forslaget til budsjett særlig hadde prioritert ”forskning og verkemiddel som kan løyse ut auka FoU-innsats i næringslivet”. Denne regjeringen hevdet at den med budsjettforslaget for 2006 ”tar et betydelig skritt i retning av å legge til rette for økt FoU-innsats i norsk næringsliv”. Det ble bl.a. vist til den kraftige økningen i bevilgningene til brukerstyrt forskning. I NHDs proposisjon blir det, nok noe i overkant bastant, hevdet at ”den offentlig finansierede brukerstyrte forskningen [...] er det mest effektive virkemidlet for å stimulere til økt forskningsinnsats [fra næringslivet selv]”. Det vises til at næringslivet i gjennomsnitt finansierer om lag 2/3 av kostnadene i brukerstyrte prosjekter. En savner imidlertid holdepunkter for hvordan en kan slutte seg fra slike tall til estimater for hvor stor *utløsningseffekt* offentlige bevilgninger til brukerstyrt FoU har på privat FoU-innsats.

² Beløpet på 24,5 mrd kr er hentet fra UFDs proposisjon s. 221; NHD opererer i sin proposisjon (s. 19; 118) med det tidligere anslag på 23 mrd kr som ble brukt i Forskningsmeldingen.

Skattefunn

Skattefunn-ordningen forventes å utløse en økning av de ressurser som næringslivet selv bruker på FoU. Ordningen ble vedtatt i 2002, og gir bedrifter rett til fradrag i likningen for utgifter til FoU-prosjekter. Fra 2003 ble ordningen utvidet til å gjelde alle foretak uten begrensning til størrelse, og i forbindelse med behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2005 ble det vedtatt å etablere en rammestyrte tilskuddsordning for ulønnet forskningsinnsats.

Skattefunn representerer en form for indirekte statlig støtte til næringsrettet forskning som kommer til uttrykk i statsbudsjettet som et provenytab, bortfall av skatteinntekter, og ikke som direkte bevilgninger. Ordningen har vist seg å være svært populær, og det faktiske provenytabet viser seg å bli betydelig høyere enn opprinnelig anslått. Faktiske tall for provenytabet for skatteårene 2002 og 2003 var på hhv snaut 700 mill kr og litt under 1,3 mrd kr. På grunnlag av innvilgede søknader anslås provenytabet for 2004 til 1,6 mrd kr, og det antas at det i 2005 vil ligge på omtrent samme nivå.

Statistisk sentralbyrå evaluerer ordningen. Av evalueringens første underveisrapport framgår det at mange brukere av ordningen ikke tidligere har vært i kontakt med virkemiddelapparatet for FoU og innovasjon. Det er først og fremst små og mellomstore bedrifter som benytter seg av ordningen, og hele 78 prosent av fradraget er i 2003 utbetalt til foretak som ikke er i skatteposisjon. En stor andel av brukerne av ordningen er foretak med mindre enn 10 ansatte, 60 prosent av søknadene og 40 av kostnadene er knyttet til denne gruppen foretak.

Eventuelle effekter av ordningen på volumet av privat finansiering av FoU er så langt ikke vurdert. Av FoU-statistikken for 2003, da ordningen var inne i sitt andre år, framgår det at næringslivets andel av finansieringen har gått ned fra 51 til 47 prosent i forhold til 2001. Andelen "andre kilder" har i samme periode gått opp fra 2 til 4 prosent, etter at midler til forskning finansiert av utbetalinger fra Skattefunn-ordningen – om lag 500 mill kr – er ført opp her. FoU-statistikken

alene gir altså så langt ingen indikasjon på at ordningen gir positiv utløsningseffekt på volumet for private FoU-ressurser. Siden FoU-statistikken ikke dekker foretak med mindre enn 10 ansatte, vil den uansett bare kunne fange opp en begrenset del av de samlede effektene av ordningen. UFD/KD ønsker å utvikle rapporteringssystemer som raskere enn i dag kan gi en pekepinn om utviklingen av forskningsinnsatsen i næringslivet.

De nye prioriteringene er ujevnt fulgt opp

I og med behandlingen av Forskningsmeldingen er de overordnede politiske prioriteringene for statlige bevilgninger blitt endret og utvidet. Meldingen understreket at prioriteringene skal gjelde fordelingen av framtidig vekst i bevilgningene. Det opereres med tre typer prioriteringer, - strukturelle prioriteringer, tematiske prioriteringer og teknologiområder.

Strukturelle prioriteringer

Grunnforskning

Denne prioriteringen er en terminologisk justering og forenkling i forhold til den tidligere prioriteringen "langsiktig, grunnleggende forskning". Som tidligere blir denne prioriteringen tydelig fulgt opp, særlig gjennom en kraftig vekst i bevilgningene til nye doktorstipendstillinger i 2005 (helårseffekt av 100 nye stipend fra høsten 2005) og 2006 (350 nye stillinger). I St.meld. nr.35 (2001-2002) om rekruttering til universitets- og høyskolesektoren ble det foreslått at måltallet for veksten i antall utdanningsstillinger skulle heves til 350 fra og med 2004. Målet er å utvide kapasiteten til et nivå som gjør det mulig å utdanne 1100 doktorander årlig. I 2004 lå det faktiske tall på avlagte doktorgrader i underkant av 800. I 2006 har regjeringen Bondevik II altså fulgt opp måltallet på 350 nye stillinger årlig, etter at tallet ble så lavt som 100 nye stillinger i 2005.

For øvrig vokser bevilgningene til grunnforskning gjennom en økning i UFD/KDs bevilgninger til fri forskning i Norges forskningsråd på 50 mill kr. Naturvitenskapelige og medisinske fag er særlig prioritert. Det opprettes, i samsvar med forslag i Forskningsmeldingen, også en ny ordning i

Forskningsrådet for finansiering av små driftsmidler (40 mill kr). Ordningen skal dekke 40 prosent av kostnadene, mens institusjonene dekker de resterende 60 prosent. Det er ellers en økning på 10 mill kr i UFD/KDs ordinære bevilgninger til ordningen Yngre fremragende forskere. 50 mill kr av avkastningen av forskningsfondet er øremerket en ny ordning som, i tråd med forslag i Forskningsmeldingen, medfører at det vil bli gitt 25 prosent gaveforsterkning fra offentlige midler ved større private donasjoner til forskning. Fra 2007 vil ordningen også omfatte frivillige organisasjoner.

Støtte til vitenskapelig utstyr hører inn under prioriteringen grunnforskning. Bevilgningene til dette forblir på samme lave nivå som i 2005. Regjeringen Bondevik forslo at utstyr særlig skulle tilgodeses av den store veksten i fondsavkastningen i 2007, men Stoltenberg-regjeringen vil utsette dette spørsmålet om fordeling av fondsavkastningen til behandlingen av 2007-budsjettet.

Internasjonalisering

Prioriteringen av internasjonalisering kommer bevilgningsmessig først og fremst til uttrykk i en sterk økning i innbetalingen av kontingent for deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning. De øker med hele 239 mill kr, til 764 mill kr, som er en økning på 45 prosent. Økningen er ikke knyttet til forslag til nye politiske vedtak i denne proposisjonen, men er en konsekvens av tidligere inngåtte forpliktelser. Variasjonene i bevilgningene til EU-kontingent skyldes delvis tekniske forhold, og nivået på bevilgningen har ingen direkte sammenheng med i hvilken grad EU-midler kommer norsk forskning til gode. Ordningen med dekning av nasjonal samfinansiering av forskningsinstitutters deltakelse i EU-prosjekter videreføres på samme nivå som i 2005.

Andre poster med synliggjort økning under denne prioriteringen er bevilgninger til polarforskning, i forbindelse med det internasjonale polaråret 2007-2008, utviklingsforskning, bilateralt forsknings-samarbeid, særlig med USA og Canada, og midler til drift av Svalbard forskningspark og forskningsstasjonen Troll i Antarktis.

Forskningsbasert innovasjon og nyskaping

Dette er en prioritering som dels viderefører den tidligere prioriteringen ”næringsrettet forskning”, dels utvides den til også å omfatte ”innovasjon/fornyelse i offentlig sektor”. Mens næringsrettet forskning får en kraftig økning i sine bevilgninger, er det få og små spesifiserte poster for vekst i bevilgningene til forskning til innovasjon/fornyelse i offentlig sektor. En slik post gjelder temaet migrasjon og integrering, som var ett av fire temaer som ble særlig fremhevet i Forskningsmeldingen under den offentlige delen av denne prioriteringen. Ingen av de øvrige tre – Europa, velferd samt rett og demokrati – er særlig fremhevet i budsjettforslagene.

Næringsrettet forskning er derimot høyt prioritert, og får solid vekst på flere poster. Selv om regjeringen Stoltenberg kutter i noen av disse vekstpostene, får de likevel en vekst som er svært mye høyere enn tidligere år. Tidligere år har særlig de direkte bevilgninger fra NHD hatt svært beskjeden vekst, under henvisning til den betydelige indirekte støtten til næringsrettet forskning som Skattefunn-ordningen representerer. I 2006 er det nettopp NHDs bevilgninger til brukerstyrt forskning til Norges forskningsråd som øker sterkest. Etter flere år med tilnærmet nullvekst i NHDs bevilgninger til Forskningsrådet, lå det i regjeringen Bondevik et forslag om en vekst i 2006 på hele 180 mill kr eller 20 prosent i forhold til 2005. Regjeringen Stoltenberg reduserer veksten med 10 mill kr, som gir en vekst på 19 prosent. Forskningsrådet vil fra 2006 finansiere brukerstyrt forskning innenfor rammen av en ny ordning – ”brukerstyrt innovasjonsarena”. Den er bransjenøytral, og skal legge bedre til rette for at de beste prosjekter blir finansiert, uavhengig av bransje. Slik sett skjer det altså en viss dreining i ”næringsnøytral” retning også i disse direkte bevilgningene til næringsrettet forskning. Den nye ordningen får en samlet ramme på 165 mill kr dersom hele kuttet i tilleggspolisjonen tas ut på denne posten, ved at tidligere bransjebundne programmer kun videreføres med dekning til forpliktelser.

På det maritime området gis det også over NHDs budsjett en styrking av bevilgningene til bransjespesifikk brukerstyrt forskning, i form av en

økning i bevilgningene til programmet MAROFF fra 40 til 70 mill kr. MAROFF er del av Regjeringens satsing på maritim forskning og innovasjon. 10 mill gjelder MARUT, som også får en ny bevilgning på 20 mill kr over Innovasjon Norges budsjett.

De siste års opptrapping av støtte til kommersialisering av forskning videreføres i 2006 med en ny vekst i bevilgningene til Forskningsrådets FORNY-program, bl.a. gjennom en økt bevilgning fra NHD med 22 mill kr. De strategiske forskningsbevilgningene fra NHD til Forskningsrådet øker med 20 mill kr, fra 95 til 115 mill kr. for å øke grunnbevilgningen til teknisk-industrielle institutter. Regionale institutter beholder samme nivå på sine grunnbevilgninger som i 2005. Nye ordninger for sentra for forskningsdrevet innovasjon og regionale "Centres of Expertise" kommer i gang med finansiering over hhv avkastningen av forskningsfondet (uspesifisert) og bevilgninger fra NHD og Kommunal- og regionaldepartementet, i alt 35 mill kr.

Satsingen på næringsrettet petroleumsforskning fortsetter. Regjeringen Bondeviks forslag om nesten 70 mill kr i økte bevilgninger over OEDs budsjett til næringsrettet petroleumsforskning står uendret i forslaget fra regjeringen Stoltenberg, som dessuten øker OEDs forskningsbevilgninger ytterligere med 15 mill kr til forskning for miljøvennlig teknologi.

Regjeringen Stoltenberg reduserer den sterke veksten i næringsrettet forskning noe, ved å kutte veksten i Bondevik-regjeringens forslag til bevilgninger til FoU-kontrakter under Innovasjon Norge fra 100 til 85 mill kr. Veksten i bevilgningene til nasjonale følgemidler til romvirksomheten reduseres fra 26 til 11 mill kr, som likevel gir en vekst på 47 prosent.

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett ble det vedtatt å etablere en rammestyrte støtteordning tilknyttet Skattefunn for ulønnet forskningsvirksomhet i næringsforetak. Det ble i 2005 avsatt i alt 70 mill kr til den nye ordningen og en tilknyttet kompensasjonsordning

for saker fra tidligere år. Iverksettelsen av ordningen er avhengig av godkjenning i EFTAs overvåkingsorgan, ESA. Ordningen skal innføres "fra det tidspunkt departementet bestemmer", og det ble under behandlingen av saken lagt til grunn at ordningen kunne tre i kraft fra høsten 2005, "forutsatt at det gis en godkjenning fra ESA innen rimelig tid". I regjeringen Bondeviks budsjettforslag for 2006 ble ordningen budsjettert med en ramme på 30 mill kr, inkludert administrative kostnader. Regjeringen Stoltenberg kutter denne bevilgningen, under henvisning til "behovet for omprioriteringer på statsbudsjettet".

Tematiske prioriteringer

I motsetning til den tidligere, beslektede prioriteringen "forskning i skjæringsfeltet energi/miljø", synes prioriteringen *energi og miljø* også å gjelde de to områdene hver for seg. Slik viderefører den nye prioriteringen også den *de facto* nye tematiske prioriteringen av næringsrettet petroleumsforskning i 2005-budsjettet. Den næringsrettede petroleumsforskning får ytterligere vekst i 2006 i bevilgningene til programmene PETROMAKS og DEMO 2000, bl.a. med en vekst på 69 mill kr i OEDs bevilgninger.

Miljøforskning styrkes først og fremst gjennom en økning i miljøinstituttene grunnbevilgning på 9 mill kr, eller om lag 10 prosent, og en generell økning i bevilgningene til Forskningsrådet på 9,5 mill kr, eller vel 8 prosent. Bevilgningen dekker bl.a. bevilgninger til oppfølging av det internasjonale polaråret i 2006.

Forskning innenfor det som var den tidligere prioriteringens kjerneområde for "forskning i skjæringsfeltet energi og miljø", hadde i regjeringen Bondeviks budsjettforslag beskjedne vekst. Programmet RENERGI og utvikling av miljøvennlig gassteknologi hadde her samme nivå på sine bevilgninger fra OED som i 2005, mens RENERGI kunne få en viss økning som en andel av NHDs økte bevilgninger på 10 mill kr til fire av Forskningsrådets store programmer. Regjeringen Stoltenberg styrker denne forskningen en del, ved en økning i bevilgningene over OED til RENERGI og programmet Climit. Denne regjeringen signaliserer at bruken av Samferdselsdepartementets til-

skudd til forsøk med alternative drivstoff og miljøvennlig transportteknologi skal vris mot biodrivstoff.

Den tematiske prioriteringen *hav* viderefører og utvider den tidligere prioriteringen ”marin forskning”. Denne prioriteringen får i 2006 først og fremst en styrking gjennom økte bevilgninger over Norges forskningsråds og Innovasjon Norges bevilgninger til maritim forskning gjennom MARUT-satsingen, hhv 20 og 10 mill kr. Marin forskning, som altså tidligere var en selvstendig temasatsing, har beskjedent vekst, og styrkes først og fremst noe innenfor rammen av en samlet vekst i Fiskeri- og kystdepartementets (FKD) bevilgninger til Forskningsrådet på 8 mill kr, og en økning i bevilgningene til Fiskeriforskning på vel 9 mill kr, hvorav 6,6 mill kr skal styrke forskning knyttet til oppdrett av torsk. MAREANO-programmet som startet i 2005 får en samlet bevilgning på 23,6 mill kr, bl.a. gjennom en styrket driftsbevilgning til Norges Geologiske Undersøkelser på 7,6 mill kr.

Den tematiske prioriteringen *mat* er ny. Den synes å få en beskjedent oppfølging i budsjettforslaget for 2006. Et nytt forskningsprogram for ”norsk mat fra sjø og land” etableres fra 2006 under Forskningsrådet, med finansiering fra FKD, Landbruks- og matdepartementet (LKM), NHD og UFD/KD. Det framgår ikke i hvilken grad, eller hvorvidt, dette medfører en økning i volumet på matrelatert forskning.

Den tematiske prioriteringen *helse* viderefører den tidligere tematiske satsingen ”medisin og helse”. Som i tidligere budsjettforslag følges den i stor grad opp i form av et antall mindre økninger på en del enkeltsatsinger under Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) bevilgninger til forskning. Disse øker med i alt 13 mill, hvorav 7 mill kr er en økning i bevilgningen til Forskningsrådet, tilsvarende om lag 5 prosent.

Teknologiområder

Prioriteringen av tre teknologiområder – IKT, bioteknologi og nye materialer – viderefører de tidligere offisielle prioriteringene av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og

bioteknologi (bl.a. FUGE), mens nye materialer viderefører bl.a. den *de facto* prioriteringen av material-/nanoteknologi fra 2004, da det ble gitt en ny, større bevilgning til programmet NANOMAT. I budsjettforslaget synes IKT å få en viss samlet vekst fordelt over en del ulike poster. Bioteknologi og material-/nanoteknologi synes i første rekke å få vekst gjennom en økning i NHDs bevilgninger til Forskningsrådets store programmer, på i alt 10 mill kr, som programmene NANOMAT og FUGE vil få en andel av.

Beskjeden realvekst i bevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner

Bevilgningene til universiteter og høyskoler er jevnt over på samme nivå som i 2005, med unntak for den betydelige veksten i de strategiske forskningsmidlene som er knyttet til opprettelsen av 350 nye doktorstipendstillinger. Mens Bondevik-regjeringen foreslo å fordele disse med 100 stillinger over Forskningsrådets budsjett og de øvrige 250 over institusjonenes egne budsjetter, foreslår regjeringen Stoltenberg å fordele samtlige stillinger over institusjonenes budsjetter. Dermed øker de strategiske forskningsbevilgningene til institusjonene fra 132 til 162 mill kr. Tidligere års økninger i bevilgningene med i alt 1 144 mill kr for å fullfinansiere Kvalitetsreformen videreføres på samme nivå, og gjøres permanente.

Uendret utdanningskapasitet

Utdanningskapasiteten i høyere utdanning var i regjeringen Bondeviks budsjettforslag holdt på omtrent på samme nivå som i 2005, men budsjettene blir redusert med helårsvirkningen av en reduksjon i 2005 på 78 mill kr som følge av reduksjon i utdanningskapasiteten. Statlige høyskoler får en vekst i sin resultatbaserte undervisningsfinansiering med vel 100 mill kr.

Bevilgningene til allmennlærerutdanning var i Bondevik-regjeringens forslag redusert noe som følge av redusert opptak, og ressurser overført til lærerutdanningsstudier ved universitetene. Høgskolenes utdanningskapasitet i universitetsparallele fag blir noe redusert. P.g.a. sviktende søkning til ingeniørutdanningen ble det foreslått å legge ned ingeniørstudiet i Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag, og overføre studieplasser fra

Oppland/Gjøvik til Telemark. Regjeringen Stoltenberg foreslår å reversere noen av strukturtiltakene ved høyskolene i Hedmark og Sogn og Fjordane, som får sine rammer økt med omlag 3 mill kr.

En større endring i regjeringen Stoltenbergs tilleggsproposisjon er en bevilgning på 12,5 mill kr for å bedre rekrutteringen til læreryrket ved å opprette 500 nye studieplasser til allmennlærer-, førskolelærer- og praktisk-pedagogisk utdanning. Det foreslås også en økning i bevilgningene på 20 mill kr til desentralisert utdanning. Det skal "bidra til å gi innbyggerne i distriktkommunene en bedre mulighet til utdanning og slik øke kommunenes og næringslivets tilgang på høyt kvalifisert arbeidskraft". En del av de økte bevilgninger er dekket inn ved å foreslå et kutt i tilskuddet til private høyskoler med 14,6 mill kr "for å skape rom for andre tiltak".

Økte strategiske forskningsbevilgninger

Etter regjeringen Stoltenberg forslag om at samtlige 350 nye doktorstipendstillinger skal fordeles over institusjonenes budsjetter, vil de høyere utdanningsinstitusjonenes strategiske forskningsfinansiering øke med 162 mill kr. Den samlede fordelingen av de 350 nye stillingene blir etter det 277 til universitetene, 19 til statlige vitenskapelige høyskoler, 4 til private vitenskapelige høyskoler, 34 til statlige høyskoler, 6 til private høyskoler, og 5 hver til Universitetscenteret på Svalbard og stipendprogram for kunstnerlig utviklingsarbeid.

Fra 2006 blir det i det nye finansieringssystemet for alle typer høyere utdanningsinstitusjoner etablert en enhetlig modell for resultatbasert omfordeling av forskningsmidler. Den skal stimulere til økt forskningsaktivitet, og belønne forskningsmiljø med dokumentert gode forskningsresultater. Resultatindikatorer er doktorgradskandidater, inntekter fra EU, inntekter fra Norges forskningsråd, og vitenskapelig publisering, som er ny fra 2006 også for universiteter og vitenskapelige høyskoler. Det varsles at en vil innføre et nytt nivå for premiering av publisering i en liten gruppe av tidsskriftene på

aller fremste internasjonale nivå. Det blir arbeidet videre med en egen komponent for formidling.

Den resultatbaserte komponenten ville, slik den var foreslått brukt i regjeringen Bondeviks budsjettforslag, gitt en betydelig omfordelingseffekt mellom institusjonene. Effekten blir dempet ved at den nye regjeringen Stoltenberg foreslår en gradvis innføring av denne komponenten i finansieringssystemet, og halverer det beløp som i 2006 fordeles gjennom denne komponenten. De midler som holdes utenfor fordeles i 2006 som strategiske forskningsbevilgninger, og vil bli faset inn i den resultatbaserte forskningskomponenten i 2007.

I alt vel 400 mill kr av avkastningen av forskningsfondet brukes til å finansiere forskning over institusjonenes budsjetter, som er det samme som i 2005.

Omorganisering av forskningsinstitutter

Regjeringen Bondevik foreslo i St.prp. nr 1 (2005-2006) at basisbevilgningene til Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) skulle kanaliseres gjennom Norges forskningsråd fra 1.1.2006. Regjeringen Stoltenberg mener at endringen bør utstå til Forskningsrådets gjennomgang av bl.a. disse instituttene foreligger i september 2006, og viderefører ordningen med at disse instituttene får sine basisbevilgninger direkte fra departementet.

Tilleggsproposisjonen legger også, i samsvar med varsel i St. prp. nr 1 (2005-2006), fram forslag om å slå sammen instituttene de tre instituttene Jordforsk, NORSØK og Planteforsk til en ny institusjon, Bioforsk, som får status som forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.

Kraftig vekst i bevilgningene til Norges forskningsråd

Norges forskningsråd får en kraftig vekst i sine bevilgninger i 2006. Basert på regjeringen Stoltenbergs forslag vil rådet få en anslått vekst i de samlede bevilgninger fra sine største finansieringskilder (8 departementer, fondsavkastninger) med 15 prosent. Rådets bevilgninger fra disse

kildene gikk i 2005 nominelt ned i forhold til 2004, fordi rådets bevilgninger fra UFD i 2005 ble redusert med 20 prosent p.g.a. bortfall av særskilte ett-årige midler knyttet til utfasingen av bruken av tippemidler for å finansiere forskning. Bevilgningene i 2006 fra UFD/KD vil fortsatt ligge noe i underkant av de nominelle bevilgninger til Forskningsrådet fra UFD i 2004.

UFD/KDs faglige bevilgninger til Forskningsrådet i 2006 vil vokse i forhold til 2005 med 152,5 mill kr, eller 16 prosent, inkludert avkastningen av den del av forskningsfondet (14 mrd kr) som gjelder kompensasjon for tippemidler. Rådets andel av avkastningen av det ordinære forskningsfondet vokser med i alt 73 mill kr, som er hele veksten i denne del av fondsavkastningen.

Veksten i UFD/KDs ordinære bevilgninger skal – som nevnt over (s. 7-8) – bl.a. gå til frie prosjekter, særlig innen medisin og naturvitenskap, og ny ordning for finansiering av små driftsmidler. Regjeringen Bondeviks forslag om å kanalisere 100 av de nye doktorgradstipendene for 2006 gjennom ny ordning under Forskningsrådet for frie doktorgradstipend blir altså ikke opprettholdt av regjeringen Stoltenberg. En slik ordning

var ikke drøftet i Forskningsmeldingen, men var Bondevik-regjeringens svar på protester fra forskningsmiljøene mot et varsel fra Forskningsrådet om at det fra 2006 ikke lenger ville være anledning til å søke rådet om individuelle doktorstipend. Den nye regjeringen følger altså rådets syn ved å kanalisere samtlige stipend via institusjonenes budsjetter, og reduserer følgelig også rådets bevilgninger fra UFD med 29 mill kr. Det vises til at denne omfordelingen ”er i tråd med etablert arbeidsdeling mellom universitets- og høyskolesektoren og Norges forskningsråd, der universiteter og høyskoler har et hovedansvar for å finansiere stillinger på doktorgradsnivå”. Også ordningen med små driftsmidler bryter med rådets egne prioriteringer, men blir stående.

Det er sterk vekst i Forskningsrådets bevilgninger til næringsrettet forskning, gjennom så vel NHDs som OEDs bevilgninger (jf. s. 8-9 over). Av det samlede kutt på 70 mill kr i NHDs forskningsbevilgninger som regjeringen Stoltenberg foretok i forhold til Bondevik-regjeringens forslag, gjaldt 10 mill kr bevilgninger til Forskningsrådet. Samtidig øker OEDs bevilgninger til Forskningsrådet med 15 mill kr i Stoltenberg-regjeringens forslag.

NIFU STEP utarbeider årlig en oversikt over konsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett i St.prp. nr 1 for universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Denne første delen av dette arbeidet er en hurtigutredning som har fokus på budsjettproposisjonens forsknings- og utdanningspolitiske profil. Denne rapporten bygger på Regjeringen Bondeviks forslag til statsbudsjett i St.prp. nr.1 (2005-2006) og endringsforslagene fra regjeringen Stoltenberg i St. prp. nr 1 (2005-2006) Tillegg nr. 1. En første versjon av denne rapporten som kun basert på regjeringen Bondeviks budsjettforslag, ble publisert på NIFU STEP's hjemmesider 28. oktober 2005. NIFU STEP's gjennomgang av det vedtatte budsjett for 2006 vil foreligge på nyåret 2006.

Denne rapporten er skrevet av Egil Kallerud, med bidrag fra Bo Sarpebakken og Terje Bruen Olsen. For spørsmål, kontakt: Egil Kallerud, NIFU; egil.kallerud@nifustep.no. Rapporten er tilgjengelig på NIFU STEP's hjemmeside, <http://www.nifustep.no/>. Rapporten publiseres kun i elektronisk versjon.

Oslo, 15. november 2005

Petter Aasen
Direktør